

YSQUARE

PRODUCTIE SDW-17

DNL OVERZICHT ACSG PROCEDURES

INHOUD

I.	Inleiding en algemene bevindingen.....	1
II.	Gebiedsproces en arbitrageprocedure Terwisscha I	5
III.	Gebiedsproces Nijverdal	8
IV.	Gebiedsproces en civiele procedure Weerselo.....	10
V.	Gebiedsproces Mander	11
VI.	Gebiedsproces Wierden	15
VII.	Zienswijzeprocedure Terwisscha II	17
VIII.	Gebiedsproces Holten	20
IX.	Gebiedsproces Druten	25
X.	Gebiedsproces Sint Janssteen	27
XI.	Gebiedsproces Hemmen-Zetten	28
XII.	Gebiedsproces Noordbergum.....	30
XIII.	Gebiedsproces Gilze	32
XIV.	Pilotprocedures	34
XV.	Verzoeken tot onderzoek van DNL	35

I. Inleiding en algemene bevindingen

I.1 ACHTERGROND

1. DNL heeft vanaf haar oprichting verschillende door de AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG) en haar voorgangers uitgevoerde onderzoeken naar droogteschade (hierna: gebiedsproces(sen)) bestudeerd. Aanvankelijk met als doel om zich een beeld te kunnen vormen van de inhoudelijke en procedurele werkwijze van de ACSG, en later in het kader van de indiening van schriftelijke zienswijzen voor deelnemers.
2. DNL is ook het gesprek aangegaan met de ACSG om te bezien of de onderzoeken zowel kwalitatief als qua doorlooptijden konden worden verbeterd. Hiertoe hebben DNL en ACSG afgesproken om een aantal pilots te doen waarbij DNL inhoudelijk zou worden betrokken.
3. Een en ander heeft bij DNL tot drie belangrijke bevindingen geleid die wij hieronder samenvatten.

I.2 BEVINDINGEN DNL

Bevinding 1: ACSG-onderzoeken duren extreem lang

4. Een volledig ACSG-onderzoek, inclusief een bodemkartering van een gebied van enige omvang, heeft een lange tot zeer lange looptijd: 11 tot 18 jaar. Zie tabel 1 hieronder. In de gevallen waarin het onderzoek minder dan 5 jaar in beslag nam, was dit steeds omdat een bestaand hydrologisch onderzoek tot uitgangspunt werd genomen of werd afgezien van (bodem)kartering.

Tabel 1: Overzicht met looptijden

Winning	Start onderzoek	Ontwerp-advies	Definitief advies	Totale looptijd	Bijzonderheden
Terwisscha I	2004	2012	2012	8 jaar	Tevens arbitrage
Nijverdal	2015	2019	2019	4 jaar	Herziening op grond van bestaand onderzoek. Geen nieuwe bodemkartering.
Weerselo	2001	2010	2012 2022 (na civiele procedure)	11 / 21 jaar	Volledig hydrologisch onderzoek DNL betrokken bij civiele procedure voor individu
Mander	2009	2019	2021	12 jaar	Volledig onderzoek

Wierden	2012	2018	Niet bekend	Tenminste 11 jaar	Volledig onderzoek
Terwisscha II	2004 / 2016	2020	2022	18 / 6 jaar	Volledig onderzoek (loopt nog steeds)
Holten	2005	2020	2023	18 jaar	Volledig onderzoek
Druten	2018	2021	2022	4 jaar	Geen nieuwe bodemkartering
St. Janssteen	2018	2021	2022	4 jaar	Geen nieuwe bodemkartering
Hemmen-Zetten	2018	2021	2022	4 jaar	Geen nieuwe bodemkartering
Noordbergum	2004	2021	2022	18 jaar	Volledig onderzoek
Gilze	2019	Niet bekend	Niet bekend	Tenminste 5 jaar	Volledig onderzoek

Bevinding 2: lange looptijd is geen garantie voor kwaliteit (of tevredenheid)

5. Een langdurig (en kostbaar) onderzoek biedt helaas geen garantie voor een zorgvuldige en reproduceerbare uitkomst die op instemming van en draagvlak bij de betrokken grondgebruikers kan rekenen. DNL wijst op de volgende (niet-uitputtende) constatering die zij heeft gedaan in gebiedsprocessen waarbij zij betrokken is of is geweest:
- a. In verschillende gebiedsprocessen werd de modellering van het hydrologisch onderzoek overgelaten aan de schadeveroorzaker (het desbetreffende waterbedrijf). Zie de gebiedsprocessen Mander (hoofdstuk V), Holten (hoofdstuk VIII) en Noordbergum (hoofdstuk XII). Dat doet afbreuk aan de onpartijdigheid van het onderzoek.
  - b. In een aantal gevallen bleek bovendien het gebruikte model niet meer vindbaar of reproduceerbaar. Daardoor was het voor betrokken grondgebruikers onmogelijk om te controleren wat de ACSG aan haar schadeberekeningen ten grondslag had gelegd. Zie de gebiedsprocessen Mander (hoofdstuk V) en Holten (hoofdstuk VIII).
  - c. In een aantal gebiedsprocessen werd bij de berekening van de verlaging en de vaststelling van het beïnvloede gebied de invloed van één of meer nabije winningen (vaak van hetzelfde waterbedrijf) buiten beschouwing gelaten. Dat vergroot logischerwijs de kans op onderschatting van de schade. Zie de gebiedsprocessen Wierden (hoofdstuk VI), Hemmen-Zetten (hoofdstuk XI), Noordbergum (hoofdstuk XII). In de pilotprocedures met DNL heeft de ACSG inmiddels bevestigd dat alle winningen, waarvan het invloedsgebied overlapt, moeten worden meegenomen in schadeonderzoeken. Desondanks ging het opnieuw mis in het gebiedsproces bij Gilze, waar DNL aanvankelijk buiten de deur was gehouden (hoofdstuk XIII).

- d. Hoewel de procedure van de ACSG nauwkeurig heet te zijn omdat er niet alleen modelonderzoek maar ook veldonderzoek wordt gedaan, moet dit in veel gevallen worden genuanceerd. Veldonderzoek heeft beperkte betekenis als de uitkomsten vervolgens niet worden gebruikt om het grondwatermodel waarmee de verlagingen worden bepaald aan te passen en te kalibreren. Dit heeft de ACSG in veel processen achterwege gelaten en in plaats daarvan is de ACSG overgegaan tot het handmatig en schijnbaar willekeurig aanpassen van het verlagingenbeeld. Het resultaat is - ook na meer dan 10 jaar onderzoek - een niet-reconstrueerbare lappendeken van schadevlakken waar agrariërs niet door overtuigd, noch gelukkig mee zijn. Het meest in het oog springende voorbeeld hiervan is het gebiedsproces bij Mander (hoofdstuk V).
- e. Sinds de ACSG en haar voorgangers droogteschade door waterwinning onderzoeken, was het uitgangspunt dat een (vermeend) voordeel door verminderde natschade dankzij de winning slechts voor 10% of 20% werd verrekend. Hierachter zat de (terechte) gedachte dat een agrariër natschade doorgaans zal voorkomen door drainage aan te leggen of andere waterbeheersmaatregelen te nemen. De kosten van het voorkomen zijn beperkt in verhouding tot de schade. In 2020 moest DNL vaststellen dat de ACSG plotseling zonder onderbouwing 100% van het berekende voordeel door verminderde natschade verrekende. Na verschillende zienswijzen van DNL in verschillende gebiedsprocessen is de ACSG hierop teruggekomen. Zie de gebiedsprocessen Wierden (hoofdstuk VI), Holten (hoofdstuk VIII), Druten (hoofdstuk IX), Sint Janssteen (hoofdstuk X) en Hemmen-Zetten (hoofdstuk XI).
- f. De onder e. genoemde eenzijdige en niet-onderbouwde wijziging ten nadele van de landbouw, staat in schril contrast met de werkwijze die de ACSG hanteert ten aanzien van aanpassingen die tot een hogere schadevergoeding zouden kunnen leiden.

Voorbeeld 1: De ACSG neemt sinds jaar en dag een verband aan tussen de potentiële opbrengst van gras en de omvang van de opbrengstdepressie door vochttekort. Een hogere potentiële opbrengst betekent een hogere opbrengstdepressie en vice versa. De ACSG paste dit verband wél toe om lagere opbrengstdepressies te berekenen toen de potentiële opbrengsten van gras lager waren (voor 1980), maar liet dit achterwege toen zij zelf in 1998 vaststelde dat de potentiële opbrengsten waren toegenomen hetgeen tot hogere opbrengstdepressies zou moeten leiden. DNL heeft dit punt in al haar zienswijzen aan de orde gesteld, maar de ACSG lijkt het simpelweg te negeren.

Voorbeeld 2: Nadat melkveehouders het aan de orde hadden gesteld, heeft de ACSG in 2011 een voorstel gedaan om de kosten van extra herinzaai van

grasland op te nemen in het normbedrag voor melkveebedrijven. Omdat de waterbedrijven het hier niet mee eens waren, heeft de ACSG dat voorstel ingetrokken. Pas toen een agrariër dit met succes aankaarte bij de rechter en DNL dit punt in al haar zienswijzen vanaf 2018 onder de aandacht bracht, heeft de ACSG in 2022 een opslag op het normbedrag in verband met de kosten van extra herinzaai geïntroduceerd.

Bevinding 3: de ACSG is van goede wil, maar het ontbreekt haar aan capaciteit en/of mandaat om de achterstand versneld in te lopen

6. Op een aantal onderdelen is de ACSG DNL uiteindelijk, direct of indirect, gevolgd. Zo heeft de ACSG haar werkwijze in het kader van de pilots op ieder van de punten van DNL onder a. t/m d. aangepast en verbeterd, of zij heeft in ieder geval de intentie daartoe geuit. Herinzaaikosten worden inmiddels vergoed en (vermeend) voordeel door de winning wordt (weer) voor een beperkt deel verrekend.
7. Daarbij heeft de ACSG in het kader van de pilots met DNL een voorstel gedaan om het zeer tijdrovende (en kostbare) proces van de gebiedskartering enigszins in te korten. Met de kanttekening dat nog onduidelijk is wat de uiteindelijke tijdswinst zou zijn, is DNL hier overwegend positief over. Bij het waterbedrijf stuitte het voorstel echter op weerstand. De vraag is wat de bewegingsruimte van de ACSG als niet-bindend adviesorgaan is als de waterbedrijven haar niet willen volgen.
8. Het doel van de pilots was onder meer:

“...dat de daar gevolgde aanpak uiteindelijk ook bij andere winningen kan worden gevolgd, zodat het grote aantal verzoeken vanuit Droogteschade Nederland (en wellicht ook daarbuiten) binnen een redelijke termijn kan worden afgerond”
9. Alle getoonde goede intenties van de ACSG ten spijt, moet DNL concluderen dat het de ACSG ontbreekt aan capaciteit en/of het mandaat om dit doel te realiseren. Op uitnodiging van de ACSG heeft DNL in september 2023 een verzoek tot onderzoek ingediend voor drie aanvullende gebieden (Schijndel, Vessem en Bergen op Zoom). De ACSG heeft DNL in november 2022 bericht het onderzoek op te nemen in de planning. Sindsdien heeft DNL niets meer vernomen; er is nog niet eens een eerste werkgroep overleg ingepland. Al met al heeft DNL er geen vertrouwen (meer) in dat de ACSG een oplossing kan bieden voor het binnen redelijke termijn begroten en vergoed krijgen van de achterstallige droogteschade door waterwinning.

I.3 OPBOUW NOTITIE

10. Hieronder zijn in chronologische volgorde en per gebiedsproces, waarbij DNL betrokken is of is geweest, de belangrijkste bevindingen ten aanzien van het gevolgde proces en de inhoud van de uitgebrachte (ontwerp)adviezen in het kort beschreven.

II. Gebiedsproces en arbitrageprocedure Terwisscha I

11. Op verzoek van de lokale LTO afdeling ABO Ooststellingwerf in december 2017 is DNL betrokken geraakt bij de waterwinning Terwisscha (Vitens) in de omgeving van Appelscha. Dit is het eerste concrete droogteschadedossier waarin DNL zich heeft verdiept. De droogteschadeproblematiek rondom Terwisscha heeft een lange geschiedenis. De discussie over een droogteschaderegeling voor grondgebruikers in dit invloedsgebied is nog altijd gaande.
12. In 1975 heeft de eerste grondgebruiker in het gebied Terwisscha zich bij de provincie gemeld met een vermoeden van schade en een verzoek om onderzoek te doen. In 1983 dienden nog eens 9 grondgebruikers aanspraken op schadevergoeding in. Ruimt tien jaar later, in 1994 heeft de toenmalige deskundigencommissie TCGB (voorganger van CDG, later ACSG) een schadeadvies uitgebracht. Dat advies heeft ertoe geleid dat Vitens in 1995 aan vier grondgebruikers een schadeovereenkomst heeft aangeboden. Vijf andere grondgebruikers kwamen volgens de TCGB niet in aanmerking voor schadevergoeding, omdat hun percelen buiten het beïnvloede gebied zouden zijn gelegen.
13. De vier grondgebruikers die wel een schaderegeling aangeboden kregen, hebben het aanbod niet geaccepteerd en contra-expertise ingewonnen bij TNO. Dat leidde tot een nieuw aanbod tot een schadeovereenkomst door Vitens in 1996. Deze schaderegeling was factor 1,6 hoger. In lijn met de uitgangspunten van deze schaderegeling heeft Vitens tegelijkertijd met nog drie andere grondgebruikers schaderegelingen getroffen. In 1998 is nog met één grondgebruiker een aparte droogteschaderegeling overeengekomen.
14. In 2003 deed ingenieursbureau Witteveen en Bos onderzoek naar mogelijkheden voor verplaatsing van de winning in Terwisscha in verband met geconstateerde ernstige verdroging van het natuurgebied in de omgeving. Vervolgens heeft een aantal grondgebruikers in 2004 aan Witteveen en Bos gevraagd om met het in 2003 gebouwde grondwatermodel berekeningen te maken van de invloed van de waterwinning Terwisscha (7,5 miljoen m³ per jaar) op de grondwaterstand. Uit de berekeningen bleek dat het beïnvloede gebied groter was dan het gebied dat het uitgangspunt vormde voor het voorstel tot regeling van de schade uit 1996. Dat was voor 49 grondgebruikers aanleiding om eind 2004 en begin 2005 nieuwe verzoeken om onderzoek door de CDG bij de provincie in te dienen. Deze verzoeken waren grotendeels

afkomstig van grondgebruikers die dat eerder niet konden, omdat hun percelen volgens de oude inzichten buiten het beïnvloede gebied lagen.

15. De CDG heeft vervolgens onderzoek uitgevoerd en concludeerde voorlopig tot een nieuwe schaderegeling. Die nieuwe schaderegeling zou pas ingaan vanaf 1 januari 2004, omdat de daaraan ten grondslag liggende uitgangspunten volgens de CDG vreemd genoeg pas vanaf dat moment zouden gelden. Na nog meer aanvullend onderzoek concludeerde de CDG in 2006 in een voorlopige rapportage dat op grond van het Burgerlijk Wetboek een reguliere verjaringstermijn van vijf jaar zou gelden, maar dat zij gezien de 'bijzondere bewijsproblematiek' die met grondwaterschade samenhangt en haar 'bemiddelende' positie uitgaat van een verjaringstermijn van 10 jaar. Zij gaf daarbij aan *niet* met terugwerkende kracht oude schaderegelingen te herzien .
16. Vitens stelde zich op het standpunt dat een significant deel van de grondwaterverlaging kon worden toegerekend aan andere factoren (aangeduid met de term 'achtergrondverlaging') dan de grondwateronttrekking door Vitens. Vitens liet in 2007 een onderzoek uitvoeren en concludeerde dat deze achtergrondverlaging in het landbouwgebied rond de waterwinning Terwisscha 27,7 cm bedraagt.
17. Naast de discussie over verjaring, terugwerkende kracht van de nieuwe regeling en over eventueel verleende finale kwijting in de bestaande schade-overeenkomsten, hield ook de betekenis van de achtergrondverlaging partijen verdeeld. De burgemeester van Ooststellingwerf heeft een bemiddelingspoging gedaan en prof. ██████████ onderzoek laten doen naar achtergrondverlaging in het desbetreffende gebied. Vitens weigerde vooraf akkoord te gaan met de uitkomsten van een voorgestelde (nog te maken) modellering, waarna die bemiddelingspoging is geëindigd. Een en ander heeft ertoe geleid dat partijen uiteindelijk op instigatie van de provincie Friesland een overeenkomst tot een (NAI) arbitrage zijn aangegaan ter beslechting van hun geschil. 63 belanghebbende grondgebruikers hebben zich daartoe verenigd in een stichting (Terwisscha I).
18. Zoals gebruikelijk, is ten aanzien van de arbitrage door partijen en arbiters geheimhouding overeengekomen, waardoor de uitkomst van de arbitrage en daaraan ten grondslag liggende overwegingen niet openbaar zijn. Uit documenten die destijds zijn gepubliceerd op de website van de ACSG blijkt dat de ACSG na de arbitrage de extra droogteschade als gevolg van de waterwinning Terwisscha heeft berekend over de periode 1971 – 2010 (40 jaar).
19. De betrokken arbiters bleken achteraf hun twijfels te hebben over de werkwijze van de CDG. De voorzitter van de arbitragecommissie, ██████████, heeft daarover in een vertrouwelijke brief aan de provincie zijn zorgen geuit. Die brief is door een Wob-verzoek openbaar geworden.

20. In zijn brief stelde [REDACTED] dat de CDG onvoldoende toezicht hield op haar secretariaat en onvoldoende op de hoogte was van de werkwijze van haar secretariaat. Hij noemde in dat verband ook het feit dat de programma's waarmee uiteindelijk een schadeberekening werd gemaakt, maar door één persoon werden gebruikt/bediend en gecontroleerd (en dat de arbitragecommissie in die uitvoering bovendien fouten aantrof):

"Daar komt nog iets bij: niet alleen is mevrouw [X] de enige die de programma's op de computer kan runnen maar nog ongewenster is het dat binnen de organisatie niemand kan beoordelen of die programma's wel zodanig opgesteld zijn dat de voor vergoeding in aanmerking komende landbouwschade daar correct uit te berekenen is. Binnen althans gedeelten van de boerengemeenschap in Nederland bestaat een groot wantrouwen tegen de werkwijze van de CDG; of dat wel of niet correct is valt buiten onze beoordeling, onze opdracht gebod ons, ons daar niet mee te bemoeien, voor Vitens was dat een strikte voorwaarde om met de arbitrage akkoord te gaan, maar dat het secretariaat van de CDG niet in staat is duidelijk aan de betrokkenen uit te leggen waarom de schade berekend wordt zoals dat gebeurt en daarbij open op kritiek te reageren zal het wantrouwen alleen maar versterken", aldus [REDACTED]

21. Ook wees hij erop dat onzekerheidsmarges die inherent zijn aan de bestaande methodiek van schadevaststelling in het nadeel van de grondgebruikers lijken uit te vallen:

"[...] Dat betekent overigens niet dat het werk van arbiters overbodig geacht zou kunnen worden: in de gevallen waarin Vitens en een aantal grondgebruikers in het verleden reeds een vergoeding overeen gekomen waren bleken de thans uitgevoerde berekeningen tot een zoveel hoger resultaat te leiden dat arbiters het in strijd met redelijkheid en billijkheid geacht hebben de betreffende grondgebruikers aan de door hen gegeven kwijting gebonden te achten. Wellicht vallen de verschillen binnen de onzekerheidsmarges die bij de huidige stand der wetenschap aan het vaststellen van de schade eigen zijn, ofschoon het ook dan vreemd is dat alle afwijkingen in één richting gaan."

22. In een onderschrift in een artikel uit Boerderij van 19 februari 2013 stelde de toenmalige voorzitter van de ACSG zich echter op het standpunt dat de kwaliteit van de commissie op peil is. Ook de coördinerende provincie Noord-Brabant liet weten dat de brief van Langman geen reden was om het functioneren van de ACSG op de interprovinciale agenda te zetten.

23. De uitkomst van de arbitrage in 2012 leidde tot een nieuwe serie schadeovereenkomsten met de desbetreffende grondgebruikers voor de periode vanaf 2012. Die overeenkomsten zijn anders geformuleerd dan eerdere overeenkomsten. Er wordt geen finale kwijting aan Vitens verleend, maar slechts overeengekomen dat de grondgebruiker Vitens vrijwaart voor aanspraken van derden ten aanzien van de desbetreffende percelen in het desbetreffende jaar.

24. De CDG is op 22 november 2011 overgegaan in de ACSG. In augustus 2012 heeft de provincie Friesland aan de ACSG gevraagd de verzoeken van de grondgebruikers, die de arbitrageovereenkomst destijds niet hebben getekend, alsnog af te handelen. Tevens hebben zich nadien nog nieuwe grondgebruikers bij de ACSG gemeld om ook in aanmerking te komen voor een schadevergoeding. Een aantal van deze grondgebruikers heeft zich verenigd in een nieuwe stichting (Terwisscha II).
25. Namens de deelnemers in Terwisscha II heeft DNL op 16 oktober 2020 een zienswijze ingediend naar aanleiding van het door de ACSG op 7 september 2020 uitgebrachte ontwerpadvies. De procedure Terwisscha II wordt in hoofdstuk VII beschreven.

III. Gebiedsproces Nijverdal

III.1 PROCEDURE

26. Op 27 maart 2019 is DNL betrokken geraakt bij het gebiedsproces Nijverdal, doordat zij een zienswijze heeft ingediend voor een deelnemer.
27. In 1995 is in het gebied Nijverdal naar aanleiding van een onderzoek van de TCGB een droogteschaderegeling tot stand gekomen. In 2003/2004 is een wateraanvoerplan uitgevoerd met het doel de door de winning veroorzaakte droogteschade aan natuur en landbouw te compenseren. Vervolgens zijn in 2005 de droogteschaderegelingen door Vitens – zonder overigens ook maar enig onderzoek naar de effecten van het wateraanvoerplan – gestaakt. Omdat de grondgebruikers vermoedden dat het wateraanvoerplan hun droogteschade niet (volledig) compenseerde, hebben zij in 2015 om een nieuw onderzoek gevraagd. Dit onderzoek heeft bijna 4 jaar in beslag genomen.
28. De door de ACSG/Vitens gekozen aanpak bestond er dus uit *eerst* de lopende schaderegeling te staken, om dan vervolgens 10 jaar later te onderzoeken of dat terecht was.
29. Het ontwerpadvies waartegen door DNL een zienswijze is ingediend, concentreerde zich op de vraag of en in hoeverre het wateraanvoerplan na 2003 voor compensatie van de in 1995 bepaalde verlagingen door de winning Nijverdal had gezorgd. De eerste ingediende zienswijze betrof voornamelijk een verzoek om aanvullende informatie en verduidelijking van het ontwerpadvies zodat DNL in een aanvullende zienswijze beter in staat zou zijn op de inhoud van het ontwerpadvies te reageren. DNL heeft vragen gesteld over de wijze waarop door de ACSG werd beargumenteerd dat de wateraanvoer de eerdere droogteschade zou hebben gecompenseerd.
30. In het ontwerpadvies merkte de ACSG op dat “met de gebruikte methoden het niet goed mogelijk blijkt om de effecten van wateraanvoer en drinkwaterwinning te onderscheiden”.

31. DNL heeft onder meer ten aanzien van die opmerking om verduidelijking verzocht: als het niet mogelijk is de effecten van wateraanvoer en drinkwaterwinning met de gebruikte methoden te onderscheiden, hoe kan er dan een betrouwbare uitspraak worden gedaan over vermindering van de schade als gevolg van het watertoevoerplan?
32. Op 10 mei 2019 heeft DNL naar aanleiding van nieuwe door de ACSG toegezonden informatie een aanvullende inhoudelijke zienswijze ingediend. In deze aanvullende zienwijze zijn (samengevat) de volgende kanttekeningen (die allemaal zien op de berekening van de grondwaterstandsverlaging) bij het ontwerpadvies geplaatst:

III.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

- Andere permanente grondwaterwinningen in de omgeving hebben ook effect op de grondwaterstand van de landbouwpercelen uit het ontwerpadvies. Zij zijn echter ten onrechte *niet* in het ontwerpadvies betrokken.
- De in het veld vastgestelde verandering van de gemiddelde hoogste en laagste grondwaterstand (GXG) tussen 1957 en 1990 is onvoldoende onderbouwd, omdat dit aan de hand van hydromorfe kenmerken¹ is gedaan.
- De door veldonderzoek vastgestelde verandering van de gemiddelde hoge grondwaterstand (GHG) en gemiddelde lage grondwaterstand (GLG) is op discutabele en in ieder geval niet-reproduceerbare manier gecorrigeerd voor de verlaging van de GHG en GLG als gevolg van waterbeheersmaatregelen en berekening. Daardoor is de aldus vastgestelde verlaging van de GHG en GLG als gevolg van de winning Nijverdal (die de basis vormt voor de schadeberekeningen m.b.v. de TCGB-tabel) niet verifieerbaar en onvoldoende onderbouwd.
- De motivatie voor de begrenzing van het schadegebied op de 5 cm-verlagingslijn is wat DNL betreft achterhaald.
- Het gebruik van 2 verschillende tijdreeksanalysemodellen om het effect van wateraanvoerplan Luttenberg II vast te stellen, heeft geleid tot veelal inconsistente resultaten. Daarnaast kunnen er vraagtekens worden gezet bij de representativiteit van de gebruikte grondwaterstands-waarnemingspunten en de interpolatie naar een ruimtelijk beeld. De gebruikte methode was daarom niet geschikt om de extra droogteschade als gevolg van de grondwaterwinning Nijverdal in het landbouwgebied ten westen van de Sallandse Heuvelrug (betrouwbaar) vast te stellen.

---

¹ Kenmerken van de grond zoals die veroorzaakt zijn door bodemvocht en grondwaterbeweging.

- Op grond van de gesignaleerde tekortkomingen in het ontwerpadvies heeft DNL geconcludeerd dat totdat in een deugdelijk onderzoek, op basis van de stand van de huidige wetenschap, de effecten van de waterwinning en de eventuele mitigerende effecten van de wateraanvoer (opnieuw) in kaart zijn gebracht, er geen grond bestond om de oorspronkelijke schaderegeling van de betrokken grondgebruiker zoals die gold vóór de implementatie van het watertoevoerplan voor enig perceel te beperken.
- Op 25 november 2019 heeft de ACSG op de ingediende zienswijzen gereageerd en geconcludeerd dat zij daarin geen aanleiding heeft gezien het ontwerpadvies te herzien. Het heeft er alle schijn van dat de ACSG gewoon niet de intentie en/of capaciteit had om alsnog een deugdelijk onderzoek uit te (laten) voeren.

IV. Gebiedsproces en civiele procedure Weerselo

IV.1 PROCEDURE

33. De CDG (voorganger ACSG) bracht bij brief van 12 mei 2010 een advies uit over een schaderegeling van een grondgebruiker rondom de winning Weerselo. Naar aanleiding van bedenkingen van verschillende partijen bracht de CDG op 9 januari 2012 een nader advies uit.
34. Een betrokken grondgebruiker kon zich op diverse gronden niet met het (nadere) advies verenigen. Na jaren van discussie met de CDG, ACSG en Vitens is hij daarom een procedure ter verkrijging van een voorlopig deskundigenbericht bij de rechtbank begonnen. Die procedure heeft geleid tot een deskundigenrapport van [REDACTED] van 20 juli 2017. In vervolg op dit rapport heeft de betrokken grondgebruiker een procedure in eerste aanleg aanhangig gemaakt bij de rechtbank Overijssel. Deze procedure concentreerde zich op de wijze waarop het normbedrag voor een percentage opbrengstdepressie werd berekend en op een opslag op het normbedrag voor extra herinzaaikosten. De procedure heeft geleid tot een vonnis van 7 augustus 2019.²
35. De rechtbank heeft (samengevat) de vordering op het onderdeel van de vergoeding van de extra kosten voor herinzaai toegewezen en op het onderdeel van het normbedrag en opbrengstdepressiepercentage afgewezen.
36. Tegen het vonnis is door Vitens hoger beroep ingesteld. DNL heeft op verzoek van de betrokken grondgebruiker het hoger beroep overgenomen en incidenteel appel ingesteld tegen het oordeel van de rechtbank op het punt van het normbedrag en het opbrengstdepressiepercentage.

---

² Rechtbank Overijssel 7 augustus 2019, ECLI:NL:RBOVE:2019:2824.

Daarnaast heeft DNL namens de grondgebruiker een andere (en betere) onderbouwing van de berekening van de herinzaaikosten gevorderd.

37. Vitens heeft op 31 augustus 2020 een memorie van antwoord in het incidentele appel ingediend. De verdere behandeling van het hoger beroep werd aanvankelijk aangehouden in afwachting van het definitieve aangepaste standpunt van de ACSG ten aanzien van de opslag voor extra herinzaaikosten. In het laatste kwartaal van 2022 is deze procedure door betrokken partijen ingetrokken, omdat een minnelijke regeling tot stand is gekomen. DNL heeft zich daarbij namens de betrokken deelnemer jegens Vitens het recht voorbehouden in een latere (collectieve) procedure de gevolgde methode voor berekening van normbedragen en de kosten van herinzaai in (opnieuw) aan de orde te stellen en een vordering tot aanvullende schadevergoeding in te stellen.

V. Gebiedsproces Mander

V.1 PROCEDURE

38. Op 16 mei 2019 bracht de ACSG een ontwerpadvies uit in het gebiedsproces rondom de winning in Mander. Op 1 december 2019 heeft DNL namens ongeveer 60 deelnemers een zienswijze ingediend. Het onderzoek van de ACSG in dit gebiedsproces heeft tot het definitieve advies 12 jaar in beslag genomen.

V.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

39. DNL heeft ten aanzien van de hydrologische berekening van de verlaging van de grondwaterstand onder meer het volgende opgemerkt.
40. Voor de vaststelling van het beïnvloede gebied is door de ACSG aanvankelijk ten onrechte gebruik gemaakt van de resultaten van berekeningen met een stationair model, uitgevoerd door Vitens/DHV. Een stationair model is naar zijn aard niet geschikt voor het berekenen van de verlaging van de grondwaterstand als gevolg van grondwaterwinningen in het kader van de vaststelling van een schaderegeling. Zo is het met een stationair model niet mogelijk om rekening te houden met temporele variaties in de verlaging van de grondwaterstand, waardoor het niet mogelijk is een verandering in een gemiddelde hoge grondwaterstand (GHG) dan wel gemiddelde lage grondwaterstand (GLG) te berekenen. De GHG en GLG zijn echter noodzakelijk als invoer voor de TCGB-tabel.
41. De nadere bepaling van de grondwaterstandsverlaging op basis van door Alterra uitgevoerd veldonderzoek was oncontroleerbaar en niet-reproduceerbaar en vertoonde bovendien verschillende (hydrologische) tekortkomingen/ onwaarschijnlijkheden. Zo maakten de vastgestelde GHG en GLG op sommige plekken vreemde sprongen die vanuit een hydrologisch

perspectief niet plausibel waren. Daarnaast waren de vastgestelde GHG en GLG voor vrijwel elk schadevlak gelijk, hetgeen onwaarschijnlijk was vanuit het uitgangspunt dat verlagingen door een grondwateronttrekking in de winter over het algemeen geringer zijn dan in de zomer.

42. De wijze waarop de ACSG de onderzoeksresultaten van DHV/Vitens en Alterra vervolgens heeft geïnterpreteerd/gebruikt, schoot op verschillende onderdelen tekort. Zo kende de ACSG betekenis toe aan de berekeningen die met het stationaire model door DHV waren gemaakt, ondanks dat (ook) Alterra had vastgesteld dat deze modelberekeningen niet leken te kloppen. In plaats van te werken aan modelberekeningen die met een passend model waren uitgevoerd, nam de ACSG genoegen met wat correcties op basis van onnavolgbaar veldonderzoek. Voor andere delen van het gebied maakte de ACSG onverkort gebruik van de modeluitkomsten waarvan eerder was vastgesteld dat ze niet klopten. Een en ander had voor de ACSG aanleiding moeten vormen tot een herziening van het uitgevoerde onderzoek.

V.3 5-CM GRENS

43. De ACSG hanteerde (en hanteert) al lange tijd het uitgangspunt dat enkel onderzoek wordt gedaan naar de schade van landbouwbedrijven die zijn gelegen binnen een gebied waar een grondwaterstandsval van 5 cm of meer als gevolg van (één of meerdere) waterwinning(en) plaatsvindt (hierna: 5-cm grens). Naar het oordeel van DNL was (en is) dit uitgangspunt niet in overeenstemming met de beginselen van het schadevergoedingsrecht. Dat heeft zij in de zienswijze in deze zaak (en in latere zienswijzen) gemotiveerd aan de orde gesteld.

V.4 KOSTEN EXTRA HERINZAAI

44. DNL heeft de Bakelse Stroom verzocht een analyse te maken van de ACSG-systematiek ten aanzien van de geldelijke waardering van opbrengstdepressie en de vergoeding van extra kosten voor herinzaai. De bevindingen zijn beschreven in een notitie, die in het kader van de zienswijze Mander is ingebracht. DNL heeft de ACSG verzocht de kosten voor extra herinzaai abstract te begroten in de vorm van een generieke opslag op het normbedrag, met inachtneming van de onderbouwing in de ingebrachte notitie en het daarin opgenomen voorstel voor jaarlijkse actualisatie van de berekeningsgrondslag.

V.5 NORMBEDRAGEN

45. DNL heeft de ACSG verzocht bij de vaststelling van de normbedragen grasland en akkerbouw rekening te houden met de trendmatige ontwikkeling van de gemiddelde bruto potentiële opbrengst van gras. Daarnaast heeft zij de ACSG verzocht om een correct uitgangspunt voor de begroting van de maximaal haalbare opbrengst akkerbouw (waaronder snijmaïs) en een correct bouwplan akkerbouw te hanteren, een en ander conform het voorstel in de in deze procedure ingebrachte notitie van de Bakelse Stroom.

V.6 ZIENSWIJZE VITENS

46. Op 16 maart 2020 heeft Vitens een reactie ingediend op de zienswijze van DNL. In haar reactie ging Vitens in op twee punten uit de zienswijze van DNL. Ten aanzien van de wijze waarop de grondwaterstandsverlaging is bepaald, stelde Vitens (samengevat) dat voor het complexe geohydrologische gebied rond Mander (stuwwal en naastgelegen Slenk van Reutum) in overleg met de betrokken partijen in het gebied, veel (aanvullend) onderzoek is gedaan en bodemkarteringen zijn uitgevoerd om de effecten zo goed mogelijk te bepalen om een 'onomstotelijke onderbouwing' van de schaderegeling te bewerkstelligen. Ten aanzien van het verzoek om vergoeding van de kosten voor deskundige bijstand merkte Vitens op dat het niet aan de ACSG is te adviseren over een vergoeding van deze kosten.

V.7 REACTIE DNL OP ZIENSWIJZE VITENS

47. Omdat de ACSG en Vitens hadden aangegeven dat er geen vragen waren naar aanleiding van de door DNL en Vitens ingediende zienswijzen, is (ook vanwege de COVID-situatie) besloten af te zien van een hoorzitting. DNL heeft daarom op 21 april 2020 een aanvullende schriftelijke reactie naar aanleiding van de zienswijze van Vitens ingediend. DNL heeft in deze reactie drie onderwerpen aan de orde gesteld, die hierna kort zullen worden toegelicht.
48. Ten aanzien van het gebruikte grondwatermodel heeft DNL eerst uit de reactie van Vitens kunnen opmaken dat voor de berekening van de verlaging een model wordt gebruikt van de schadeveroorzakers zelf: Vitens en WAZ. Dat had DNL niet begrepen uit het ontwerpadvies. Het gebruikte model is, in tegenstelling tot MIPWA, een niet-openbaar gedocumenteerd model. Het gebruikte model en de parameters zijn in het ontwerpadvies ook niet beschreven. Ondanks het feit dat er naar zeggen van Vitens veel tijd en geld is geïnvesteerd in het model, is door de ACSG/Alterra vastgesteld dat het model ongeschikt was om de verlaging ten behoeve van de shadeberekening te bepalen. Toch ligt de modelberekening met het Vitens-WAZ-model (anders dan Vitens stelt) ten grondslag aan de shadebepaling in delen van het gebied en is die berekening onder meer gebruikt voor de afbakening van het 5cm-gebied.
49. DNL heeft ook kunnen vaststellen dat op basis van de kartering allerlei aanpassingen zijn gedaan op de verlagingen zoals deze waren berekend met het Vitens-WAZ model. De kritiek van De Bakelse Stroom en Advies in Water was nu juist ook gericht op deze keuze (in plaats van het aanpassen van het model) en de onwaarschijnlijkheid van de daaruit voortvloeiende resultaten. DNL heeft in dat verband verwezen naar de bijlage met hydrologisch commentaar bij haar zienswijze. Vitens is daar vreemd genoeg in het geheel niet op ingegaan, waardoor onduidelijk blijft of zij het met die kritiek eens is of niet, en, indien dat niet het geval mocht zijn, op welke gronden dat dan is. Ook hier lijkt het erop alsof men de discussie liever uit de weg gaat.

50. Voor de door DNL gemaakte tegenberekening met 'MIPWA' geldt dat dit slechts een verkennende berekening was die niet was bedoeld om één op één te gebruiken voor het berekenen van de schade. Dit blijkt ook duidelijk uit de zienswijze van DNL zelf. De verkennende berekening met (het openbare model) MIPWA geeft evenwel een sterke aanwijzing dat de verlagingen door de winning én het door de winning beïnvloede gebied groter zijn dan berekend met het (niet-openbare) Vitens-model (waarvan Vitens en de ACSG hebben vastgesteld dat het ongeschikt was). Dit vraagt, mede gezien het overige commentaar in de zienswijze, om een verklaring die er helaas niet is gekomen.
51. Vitens beroept zich ter rechtvaardiging van het gebruikte grondwatermodel op instemming door de werkgroep. DNL heeft echter opgemerkt dat volgens het protocol van de ACSG de zienswijzeprocedure het enige moment is waarop belanghebbenden commentaar kunnen leveren op een ontwerpadvies en het daaraan ten grondslag liggende onderzoek van de ACSG. De eventuele beraadslaging binnen een werkgroep kan en mag dan ook op geen enkele manier afdoen aan het recht van belanghebbenden om een ontwerpadvies inhoudelijk te becommentariëren in de zienswijze-fase, noch aan de verplichting van de ACSG om dat commentaar op zijn inhoudelijke merites te beoordelen.
52. De werkgroep heeft slechts een informele rol in het adviesproces van de ACSG. De agrarische leden van de werkgroep zijn geen formele vertegenwoordigers van de belanghebbenden bij het adviesproces van de ACSG. De werkgroep is slechts bedoeld om informatie te verzamelen uit het gebied en als communicatiekanaal. Van de agrarische leden van de werkgroep kan ook niet veel meer worden verwacht. Zij beschikken namelijk niet over de deskundigheid om het werk en de keuzes van de ACSG inhoudelijk te beoordelen. Onder meer uit het feit dat Vitens de modellering heeft aangeleverd blijkt dat dit uiteraard wel voor Vitens geldt. Deze onevenwichtigheid in deskundige vertegenwoordiging in de onderzoeksfase, is één van de meer fundamentele onderwerpen waarin volgens DNL in de toekomst verandering zou moeten worden gebracht.

V.8 DEFINITIEF ADVIES ACSG

53. Op 30 oktober 2021 heeft de ACSG haar definitieve advies uitgebracht. De ACSG heeft in de zienswijzen van DNL en Vitens geen aanleiding gezien het ontwerpadvies aan te passen. DNL heeft het definitieve advies van de ACSG met haar adviseurs besproken en kan zich niet vinden in de door de ACSG gehanteerde argumenten om het ontwerpadvies ongewijzigd vast te stellen. DNL heeft per e-mail aan de ACSG en Vitens aangegeven zich niet te kunnen vinden in de uitkomst en de rechten van haar deelnemers ter zake voor te behouden.

VI. Gebiedsproces Wierden

VI.1 PROCEDURE

54. Op 31 juli 2018 bracht de ACSG aan een groep landbouwbedrijven een ontwerpadvies uit inzake het gebied Wierden. Op het ontwerpadvies is door een aantal belanghebbenden een zienswijze ingediend (aanvankelijk niet door DNL, DNL was toen nog niet actief). Het onderzoek tot het ontwerpadvies door de ACSG heeft ruim 6 jaar in beslag genomen. Er is nog steeds geen definitief advies, dus de totale looptijd is daarmee op dit moment minimaal 11 jaar.
55. Naar aanleiding van deze zienswijzen heeft de ACSG een nadere analyse uitgevoerd van de gekarteerde grondwaterstanden, de gemeten grondwaterstanden in de peilbuizen en de onttrekkingshoeveelheden van de drie winlocaties van pompstation Wierden. Op basis van deze analyse heeft de ACSG geconstateerd dat de grondwaterstandverlaging na de kartering in 2014 verder is toegenomen omdat de onttrekkingshoeveelheden op de locaties Ypelo en Rijssensestraat in 2014 aanzienlijk lager waren dan de gemiddelde onttrekkingshoeveelheden in de jaren 2015-2017.
56. De ACSG heeft vervolgens bij brief van 19 december 2019 een gewijzigd ontwerpadvies uitgebracht waarop opnieuw zienswijzen konden worden ingediend. DNL heeft namens haar deelnemers in het gebied op 12 maart 2020 een zienswijze ingediend.

VI.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

57. In het gewijzigd-ontwerpadvies kwam de ACSG terug op haar eerdere uitgangspunt dat de gekarteerde grondwaterstand in 2014 representatief zou zijn voor de beïnvloede eindsituatie voor het deelgebied Wierden-Ypelo. Een en ander heeft ertoe geleid de in het ontwerpadvies berekende verlaging met 33% te verhogen (d.w.z. verder te verlagen).
58. DNL meende dat de ACSG terecht had geconcludeerd dat de kartering uit 2014 geen representatieve grondslag was voor de beïnvloede eindsituatie voor deelgebied Wierden-Ypelo. De wijze waarop aanvankelijk is geconcludeerd tot het verlagingenpatroon op basis van de kartering in 2014, bevatte volgens DNL wel een aantal tekortkomingen. Door die kartering opnieuw als vertrekpunt te nemen voor de aanpassing van het verlagingenbeeld met een 'opslag' van 33%, bleven die tekortkomingen in stand.
59. Hoewel de ACSG kennelijk aanleiding zag om aan te nemen dat de in het ontwerpadvies berekende beïnvloede eindsituatie gezien de onttrekkingshoeveelheden na 2014 niet juist kon zijn, heeft zij de herinterpretatie van Alterra niet opnieuw laten uitvoeren. In plaats daarvan zijn er correcties op de eerdere door Alterra uitgevoerde herinterpretaties uitgevoerd. Mede door de vele uitgevoerde correcties op het verlagingenbeeld, en het feit dat de verlaging deels was gebaseerd op het verlagingenbeeld uit de MER, kon volgens DNL niet zomaar worden gesteld

dat de gesignaleerde effecten één op één doorwerken in het eindresultaat. Door de verlaging vervolgens met 33% toe te laten nemen, werden de inconsistenties met de onderliggende MER-effectberekeningen alleen nog maar groter.

60. Verder leek het op basis van de Alterra-kartering, dat de deelnemers van DNL die een zienswijze tegen het ontwerpadvies hadden ingediend, percelen hebben waar een dikke kleilaag voorkomt. Gezien de REGIS schematisatie, de twijfel over de Alterrakartering en de beschrijving door deelnemers van de situatie ter plekke, is er een aanzienlijke kans dat deze dikke kleilaag hier juist *niet* voorkomt. In het gewijzigde ontwerpadvies is de ACSG hieraan voorbijgegaan. Dit was echter cruciaal om vast te stellen of de reducties in verlaging (als gevolg van aanwezige kleilagen) die Alterra had berekend, wel of niet terecht waren. Mocht er maar weinig of zelfs geen klei aanwezig zijn, dan zou de winning een veel groter effect op de percelen kunnen hebben dan werd aangenomen.
61. De ACSG heeft naar het oordeel van DNL dan ook niet de juiste aanpak gekozen in het gewijzigde ontwerpadvies, om tot de noodzakelijke aanpassing van het verlagingenbeeld te komen. DNL heeft dat in een separate notitie van haar deskundigen toegelicht.

VI.3 5-CM GRENS

62. In aanvulling op de algemene kritiek op de principiële keuze voor de 5-cm grens als afbakening van het beïnvloede gebied, meende DNL dat de ACSG in dit gebiedsproces ook tekort was geschoten in de wijze waarop zij die 5-cm grens heeft bepaald.
63. De 5 cm-verlagingslijn was in dit geval gebaseerd op de modelberekening van TAUW (2009). DNL heeft zich op het standpunt gesteld dat deze modelberekening niet geschikt is om een 5 cm-verlagingslijn te berekenen, omdat er daarbij verkeerde modelaannames zijn gedaan. In het TAUW-model is er namelijk vanuitgegaan dat er in het 'invloedsgebied' Wierden-Ypelo weinig tot geen klei aanwezig is. Uitgaande van de resultaten van het Alterra-onderzoek, is juist wel op grotere schaal klei aanwezig. Daaruit zou volgen dat het TAUW-model niet geschikt is voor berekening van het invloedsgebied. De ACSG is daar naar het oordeel van DNL ten onrechte aan voorbij gegaan.
64. Verder geldt dat verschillende winningen die ieder voor zich verantwoordelijk zijn voor kleinere verlagingen dan 5-cm, gezamenlijk kunnen resulteren in verlagingen groter dan 5-cm. In dat licht had de ACSG ten onrechte nagelaten de totale grondwaterstandsdeling veroorzaakt door de winning Hoge Hexel (dus óók de daling van de grondwaterstand van minder dan 5-cm als gevolg van deze winning) te betrekken bij de vaststelling van het door de winning Wierden beïnvloede gebied. Hetzelfde gold voor andere relatief kleine naburige (industriële) winningen. Zelfs als de 5-cm grens een reële grens voor afbakening van het invloedsgebied zou zijn (hetgeen DNL betwist) dan moet die grens wel op de juiste manier worden vastgesteld.

VI.4 NORMBEDRAGEN EN KOSTEN EXTRA HERINZAAI

65. Ten aanzien van de actualisatie van het normbedrag en de vergoeding van de kosten van extra herinzaai, zijn dezelfde standpunten ingenomen als in de zienswijze Mander (zie randnummer 46).

VI.5 VERREKENING VAN VOORDEEL DOOR DE WINNING

66. Nieuw in het ontwerpadvies Wierden was dat de ACSG de door de winning (vermeend) voorkomen natschade *volledig* verrekenende met de berekende droogteschade. In het verleden was het echter gebruikelijk om de 'kosten van ondervanging van natschade' te verdisconteren in de vermeend voorkomen natschade. Dit werd gedaan door niet de volle 100% (vermeend voorkomen) natschade te verrekenen met droogteschade, maar in plaats daarvan 10 tot 20% van de natschade te verrekenen. De kosten van ondervanging zouden naar het oordeel van DNL maatgevend moeten blijven, want ook nu nog geldt: de kosten voor opheffing van natschade door middel van de aanleg van buisdrainage zijn relatief gezien laag. Met een koerswijziging die inhoudt dat 100% natschade met de vastgestelde droogteschade moet worden verrekend, is de ACSG zonder verdere onderbouwing afgestapt van het principe dat de 'kosten van ondervanging' maatgevend zijn. Reeds daarom kon dit uitgangspunt naar het oordeel van DNL niet worden toegepast.

67. Daarnaast is de kans groot dat er te hoge GHG's zijn vastgesteld en de 'voorkomen natschade' daardoor te ruim is berekend. In het oorspronkelijke ontwerpadvies was de GHG voor de onbeïnvloede situatie namelijk te hoog vastgesteld. Dit kwam mede door de aanname dat de verandering in GHG gelijk is aan de verandering in GLG en doordat de beïnvloede situatie met de kartering van 2014 te hoog is vastgesteld. Voor een deel van het gebied leidde de nu toegepaste correctie in het gewijzigde ontwerpadvies tot lagere GHG's. De omissie in de onderliggende methode is echter niet geadresseerd. De kans is daarom groot dat er nog steeds te hoge GHG's zijn vastgesteld en de 'voorkomen natschade' dus ook te ruim is berekend. Dat risico mocht naar het oordeel van DNL niet voor rekening van de benadeelde grondgebruikers komen.

VI.6 STAND VAN ZAKEN

68. Er heeft geen hoorzitting plaatsgevonden (wel na de eerste zienswijze, waarbij DNL nog niet betrokken was). DNL is nog in afwachting van een definitief advies.

VII. Zienswijzeprocedure Terwisscha II

VII.1 PROCEDURE

69. Op 7 september 2020 bracht de ACSG een ontwerpadvies uit naar aanleiding van een op 3 november 2004 resp. 19 september 2016 ingediend verzoek om onderzoek naar

landbouwschade als gevolg van de drinkwaterwinning van Vitens in Terwisscha. Een aantal van de landbouwbedrijven dat het verzoek om onderzoek indiende, had zich verenigd in de Stichting Terwisscha II. DNL heeft op 16 oktober 2020, op verzoek van Stichting Terwisscha II een zienswijze ingediend. In 2022 kwam het definitieve advies tot stand. Voor een deel van de betrokken landbouwers in dit gebied heeft de procedure dus 18 jaar in beslag genomen.

VII.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

70. DNL heeft De Bakelse Stroom verzocht om de wijze waarop de ACSG de verlagingen van de grondwaterstand heeft berekenend, te beoordelen. Dat heeft onder meer tot de volgende opmerkingen geleid:

- Het model waarmee TAUW (2018) de verlaging heeft berekend, was niet gevalideerd.
- De modelberekening van de verlaging van de GHG en GLG was behept met significante onzekerheden die samenhangen met bekende karakteristieken van het gebied waarmee door Tauw/ACSG onvoldoende rekening werd gehouden: (i) verbreiding en weerstand potklei; en (ii) de interactie tussen de waterlopen en het grondwatersysteem.
- De aanname van 30 cm achtergrondverlaging *overall* in het invloedsgebied was discutabel, onder meer omdat: (i) de 30 cm met een tijdreeksmodellering was afgeleid voor het gepompte pakket en dus niet gold voor het freatisch pakket; (ii) de aanname dat overall dezelfde achtergrondverlaging zou zijn opgetreden zeer onwaarschijnlijk was; en (iii) de wijze waarop de 30 cm verlaging doorwerkte in de schadeberekening onnavolgbaar was en achterwege had moeten blijven omdat het effect van de winning was bepaald bij de huidige situatie met betrekking tot de waterhuishoudkundige inrichting.

VII.3 5-CM GRENS

71. Ten aanzien van de keuze voor hantering van de 5-cm grens, werden dezelfde bezwaren gemaakt als in eerdere zienswijzen.

VII.4 NORMBEDRAGEN EN KOSTEN EXTRA HERINZAAI

72. Ten aanzien van de actualisering van de normbedragen en de vaststelling van een vergoeding voor de kosten van extra herinzaai werden dezelfde standpunten ingenomen als in eerdere zienswijzen.

VII.5 PERIODE VAN SCHADEBEREKENING

73. In deze zienswijze heeft DNL het standpunt ingenomen dat de 20-jarige verjaringstermijn van een vordering tot vergoeding van droogteschade pas een aanvang neemt nadat de schadeveroorzakende gebeurtenis (grondwateronttrekking) is opgehouden te bestaan. DNL

had daarover advies ingewonnen bij prof. ██████████ en heeft dit het advies bij de ACSG ingebracht. DNL heeft de ACSG verzocht de droogteschade te berekenen over de gehele periode waarin zij is geleden.

VII.6 RENTESCHADE VOOR 1992

74. Voor een aantal deelnemers gold dat de ACSG in het ontwerpadvies ook een berekening had gemaakt van droogteschade die het gevolg was van de winning Terwisscha in de periode vóór 1992. Op de vergoeding van renteschade in periode vóór 1992 zijn op grond van het overgangsrecht de bepalingen van het Oud Burgerlijk Wetboek van toepassing.
75. Over de periode voorafgaand aan 1 januari 1991 is door de ACSG in het geheel geen renteschade als gevolg van de waterwinning berekend. De ACSG had niet gemotiveerd waarom de renteschade over de geleden droogteschade vóór 1991 niet in de berekening van de schade werd betrokken. DNL heeft de ACSG verzocht dat alsnog te doen.

VII.7 ZIENSWIJZE VITENS

76. Op 9 november 2020 heeft Vitens naar aanleiding van het ontwerpadvies een aantal vragen gesteld ter verduidelijking van de in het ontwerpadvies gehanteerde uitgangspunten.

VII.8 HOORZITTING

77. Op 22 januari 2021 vond een – digitale – hoorzitting plaats. Van de hoorzitting is ook een opname gemaakt. Tijdens de hoorzitting bleek dat de commissieleden niet inhoudelijk hadden kennisgenomen van door DNL (bij het secretariaat) ingediende stukken, zoals de reactie op het advies van de ACSG naar aanleiding van het onderzoek dat door CLM/DLV was uitgevoerd in het kader van de actualisatie van de normbedragen. Ook de notitie van DNL over actualisatie normbedragen en herinzaaikosten die nota bene als bijlage bij eerdere zienswijzen al *drie* maal aan de ACSG was toegezonden, bleek niet in het bezit van de commissieleden te zijn. DNL heeft de desbetreffende stukken bij e-mail van 1 februari 2021 nogmaals toegezonden.

VII.9 STAND VAN ZAKEN

78. Op 22 november 2022 bracht de ACSG haar definitieve advies uit. De ACSG heeft haar ontwerpadvies aangepast naar aanleiding van het commentaar over de ingangsdatum van de renteberekening en het opgegeven grondgebruik. Voor het overige heeft de ACSG in de zienswijzen van DNL en Vitens geen aanleiding gezien het ontwerpadvies aan te passen. DNL heeft het definitieve advies van de ACSG met haar adviseurs besproken en kon zich niet vinden in de door de ACSG gehanteerde argumenten om het ontwerpadvies voor het overige ongewijzigd vast te stellen.

VIII. Gebiedsproces Holten

VIII.1 PROCEDURE

79. Op 3 november 2020 bracht de ASCG een ontwerpadvies uit. Op 1 september 2021 heeft DNL namens haar deelnemers in het gebied een zienswijze ingediend. Het onderzoek in Holten heeft tot het eerste ontwerpadvies bijna 15 jaar in beslag genomen en in totaal (tot het definitieve advies) zelfs 18 jaar.

VIII.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

80. Voor het vaststellen van de verlaging van de grondwaterstand had de ASCG gebruikgemaakt van een modelberekening met MIPWA 3.0. Met dit model werd de gezamenlijke GHG en GLG-verlaging door de winningen Holten, Espelose Broek, Nijverdalen en Herikerberg berekend, aldus de ASCG. DNL heeft de ASCG verzocht om inzage in de rapportage van de desbetreffende modelberekening. Bij e-mail van 25 november 2020 heeft de ASCG DNL medegedeeld dat de modelberekening in 2017 was gemaakt door Vitens en dat daarvan geen rapportage beschikbaar is. De ASCG had enkel nog de beschikking over de modelresultaten. Toegang tot het model kon desgewenst bij Vitens worden gevraagd, aldus de ASCG.
81. DNL heeft zich op het standpunt gesteld dat de modellering onder de verantwoordelijkheid van de ASCG heeft plaatsgevonden. DNL zou tegen die achtergrond verwachten dat de ASCG ook toegang had tot het model en het model heeft gecontroleerd. Schadelijdende partijen zouden er in ieder geval vanuit moeten kunnen gaan dat de ASCG de juistheid van de modellering heeft gecontroleerd op basis van een rapportage van de modelleur waarin verantwoording wordt afgelegd over de werkwijze (validatie, modelleringskeuzes etc.). Te meer nu het model is gemaakt door de schadeveroorzaker.
82. Bij e-mail van 8 december 2020 van de ASCG kreeg DNL het bericht dat Vitens ook niet meer over het gebruikte model beschikte. Bij e-mail van 11 december 2020 voegde de ASCG daar nog het volgende aan toe:
- “Er is gerekend met de standaard MIPWA 3.0 zonder aanpassingen. Vermoedelijk zijn de resultaten niet opgeslagen. Er zijn geen aanpassingen doorgevoerd in het MIPWA-model afgezien van onttrekkingen aan en uit. Er is geen validatie uitgevoerd. Er is zeer waarschijnlijk gemodelleerd voor de periode 2004 – 2014. Er is gemodelleerd bij de vergunningshoeveelheden van de desbetreffende winningen.”*
83. Op de toelichtingsbijeenkomst op 28 juni 2021, heeft DNL opnieuw gevraagd naar de oorsprong en de onderbouwing van de modellering. De heer █████ van Vitens zou daar nog op terugkomen, maar die reactie is uitgebleven.

84. DNL heeft zich kritisch uitgelaten over deze gang van zaken. Na meer dan 15 jaar onderzoek is er voor landbouwers in het gebied voor het eerst gelegenheid ontstaan om de door schadeveroorzaker berekende verlagingen te beoordelen. Dat is vervolgens onmogelijk gebleken, omdat de gebruikte modellering onvindbaar is. Het enige dat de landbouwers hebben gekregen is een plaatje van een modellering, ongedateerd, waarvan zij maar moesten aannemen dat Vitens die juist had uitgevoerd. Verschillende deelnemers hebben bovendien bij DNL aangegeven te vermoeden dat de verlagingen door de winningen van Vitens, en met name de winning bij Espelose Broek groter zijn dan in het advies wordt aangenomen. Dat droeg bij aan de behoefte om de berekende verlagingen te kunnen controleren.
85. Een ander punt van commentaar is dat de winning Espelose Broek en andere nabije winningen mee hadden moeten worden genomen in de effectberekening. Bij gebreke van een modelrapportage heeft DNL niet kunnen controleren welke scenario's en winningen wel of niet in beeld zijn gebracht en welke afwegingen hier door de ACSG en/of de modelleur (Vitens) zijn gemaakt. Voor deelnemers van DNL bij Espelose Broek was dit een zeer onbevredigende uitkomst van meer dan 15 jaar onderzoek. Deze deelnemers vermoedden dat de effecten van het wateraanvoerplan beperkter zijn dan aangenomen en dat zij wel degelijk nog schade ondervinden als gevolg van de winning Espelose Broek.

VIII.3 5-CM GRENS

86. Ten aanzien van de hantering van de 5-cm grens, werden dezelfde bezwaren gemaakt als in eerdere zienswijzen.

VIII.4 NORMBEDRAGEN

87. Naar aanleiding van eerdere zienswijzen die DNL in verschillende gebiedsprocessen (Mander, Wierden) heeft ingediend, heeft de ACSG twee adviesbureaus, te weten CLM en DLV, verzocht advies uit te brengen over actualisering van de normbedragen (dat wil zeggen de waardering in euro's van een procent opbrengstdepressie per hectare).
88. Op 17 september 2020 stelde de ACSG grond van het advies van CLM/DLV voor om de normbedragen over de hele linie te verhogen. De verhoging zou ingaan per 1 januari 2020 voor grasland en 1 januari 2018 voor akkerbouw. Dat was ook het uitgangspunt in het ontwerpadvies Holten.
89. Op 17 oktober 2020 heeft DNL, mede namens LTO Nederland, een uitgebreide reactie op het rapport van CLM/DLV en op het daarop gebaseerde voornemen van de ACSG de normbedragen te verhogen, ingediend. Het voorstel tot actualisatie deed volgens DNL onvoldoende recht aan de omvang van de droogteschade. Met name voor het bepalen van het

normbedrag voor grasland zijn volgens DNL door CLM/DLV onjuiste uitgangspunten gehanteerd.

90. Ook heeft DNL zich op het standpunt gesteld dat de voorgestelde aanpassingen van de normbedragen bevestigen dat in het verleden jaren lang te weinig schade is uitgekeerd en dat die alsnog moet worden vergoed.
91. Op 16 december 2020 heeft de ACSG haar definitieve positie inzake de normbedragen gecommuniceerd en daarbij ook gereageerd op het commentaar van DNL. De ACSG heeft het commentaar en de inbreng van DNL op het rapport van DLV/CLM grotendeels naast zich neer gelegd. De ACSG heeft alleen de suggestie van DNL over genomen om niet weer 20 jaar te wachten met actualisatie van de normbedragen maar deze voortaan – alleen naar de toekomst – periodiek, iedere 4 jaar, te actualiseren. Daarmee erkende de ACSG dat een periodieke actualisatie naar haar aard is aangewezen. Zonder goede motivering daarvoor heeft de ACSG echter afgezien van actualisatie van normbedragen over in het verleden geleden schade.

VIII.5 POTENTIËLE OPBRENGSTFACTOR

92. In het document 'Toelichting op de berekeningsmethode voor gewasschade', heeft de ACSG het verband beschreven tussen de potentiële opbrengst van gras en opbrengstverandering als gevolg van vochttekort. Dit verband komt in de ACSG-methode tot uitdrukking in de zogenoemde potentiële opbrengstfactor. Deze potentiële opbrengstfactor is echter sinds 1980 niet meer geactualiseerd, alsof potentiële opbrengsten van gewassen sindsdien in het geheel niet zijn toegenomen.
93. Hoewel de ACSG zelf in 1998 en meer recent in 2020 hogere potentiële opbrengstwaardes heeft vastgesteld, heeft zij nagelaten ook de potentiële opbrengstfactor te actualiseren waardoor opbrengstdepressies in ieder geval vanaf 1998 te laag zijn vastgesteld. DNL heeft in haar zienwijze de ACSG verzocht de in het ontwerpadvies gehanteerde potentiële opbrengstfactor te corrigeren voor de potentiële opbrengst van gras voor de gehele periode waarover de schade van haar deelnemers wordt berekend.

VIII.6 KOSTEN EXTRA HERINZAAI

94. Naar aanleiding van zienswijzen van DNL in verschillende eerdere gebiedsprocessen en de civiele procedure Weerselo, heeft de ACSG per e-mail van 2 april 2020 aangegeven onderzoek te (laten) verrichten naar de vergoeding van de extra kosten van herinzaai. Dit onderzoek heeft geresulteerd in het rapport van Hoving, I.E., G. Holshof, J.R. van der Schoot en R.F.A. Hendriks, 'Normbedragen extra herinzaai grasland door waterwinning', Wageningen Livestock Research 2021, Rapport 1296 (Hoving e.a. 2021) en het voorstel 'Kosten extra herinzaai' van de ACSG per brief van 10 maart 2021. De ACSG heeft aangekondigd het uitgebrachte advies van

Wageningen Livestock Research te volgen en vanaf 2020 toe te passen in haar schadeberekening.

95. De ACSG heeft DNL en andere belanghebbenden gelegenheid gegeven commentaar te geven op Hoving e.a. 2021 en haar voorstel voor toepassing in de praktijk. DNL heeft haar reactie, mede namens LTO Nederland, ingediend op 7 april 2021. Het belangrijkste commentaar van DNL zag erop dat kosten voor extra herinzaai ook over het verleden nog berekend dienen te worden op de door Hoving e.a. 2021 voorgestelde wijze en dienen te worden vergoed.
96. De ACSG heeft tijdens een toelichting op het ontwerpadvies voor Holten op 28 juni 2021 aangegeven dat de vergoeding voor kosten extra herinzaai op basis van Hoving e.a. 2021 ook zal gaan gelden voor Holten en dus nog zal worden verwerkt in het ontwerpadvies. Op het moment van indiening van de zienswijze was nog niet duidelijk hoe de vergoeding van kosten voor extra herinzaai op bedrijfsniveau zou uitwerken. DNL heeft aangegeven ervan uit te gaan dat het t.z.t. nog mogelijk is om op de uiteindelijke schadeberekeningen per bedrijf te reageren.

VIII.7 PERIODE VAN SCHADEBEREKENING

97. Ten aanzien van de periode waarover de ACSG de schade had moeten berekenen heeft DNL hetzelfde standpunt ingenomen als in eerdere zienswijzen.

VIII.8 RENTESCHADE

98. De ACSG hanteerde in dit ontwerpadvies bij de rentevergoeding op grond van artikel 6:119 BW (dus na 1 januari 1992) het systeem van rente op rente (samengestelde rente). In oudere adviezen waarin de ACSG compensatoire rente over de periode vóór 1992 berekent (en abstract begroot op de wettelijke rente), hanteert zij evenwel geen samengestelde rente, maar enkelvoudige rente. Hiervoor is geen toelichting gegeven. Het uitgangspunt voor zowel de situatie voor als na 1992 is volledige vergoeding van de geleden droogteschade. Ten aanzien van de wettelijke rente vóór 1992 is discussie mogelijk over de vraag of deze enkelvoudig of samengesteld diende te worden berekend, maar voor compensatoire rente staat vast dat deze samengesteld moest worden berekend. Indien de renteschade abstract wordt begroot op de wettelijke rente, ligt het voor de hand om de rente over de gehele periode (tot aan het moment van voldoening) samengesteld te berekenen, net als bij de berekening van de wettelijke rente ná 1992. Dit sluit naar het oordeel van DNL aan bij het beginsel van volledige schadevergoeding.

VIII.9 VERREKENING VOORDEEL DOOR DE WINNING

99. Ook in dit ontwerpadvies nam de ACSG het nieuwe standpunt in ter zake van de verrekening van voordeel door de winning en adviseerde 100% van berekende natschade die een

landbouwer zou hebben geleden zonder de winning, te verrekenen. De ACSG gaf voor deze koerswijziging de volgende toelichting:

“Aangenomen kan worden dat eventueel aanwezige wateroverlast in het schadegebied Holten vóór 1995, de ingangsdatum van de herziene schaderegeling, grotendeels is weggenomen door waterbeheersingsmaatregelen. Daarom is er geen reden om een reductiefactor toe te passen op de voordelen door vermindering van wateroverlast door de grondwateronttrekking Holten.”

100. Deze laatste redenering van de ACSG was naar het oordeel van DNL inconsistent met het hoofdstuk over hetzelfde onderwerp in het ontwerpadvies voor Mander en zou leiden tot ongelijke behandeling van gelijke gevallen: er is *geen* verschil tussen de herziening van de regeling bij Mander en de regeling Holten, die een dergelijke andere benadering van de verrekening van voordeel kunnen rechtvaardigen.
101. Aangezien landbouwers hebben (of zouden hebben) bijgedragen aan de waterbeheersingsmaatregelen om natschade te ondervangen, werd in Mander en in andere schadeonderzoeken door de ACSG tot voor kort wel iets van het berekende voordeel verrekend (10% of 20%). De kosten ter voorkoming van natschade door middel van de aanleg van buisdrainage, zijn immers relatief ten opzichte van schade die het gevolg is van het dulden van wateroverlast. Naar inschatting van de hydrologen van DNL loont het aanleggen van buisdrainage op grasland al bij een opbrengstdepressie door wateroverlast van 2%. Het is dus niet redelijk om berekende opbrengstdepressies van meer dan 2% door wateroverlast (die er zou zijn geweest zonder de winning) te verrekenen met de schade door droogte, omdat verondersteld moet worden dat de landbouwer dan zelf de nodige kosten had gemaakt voor het ondervangen van de schade.
102. De benadering van de ACSG waarin 10 tot 20% van de vermeend voorkomen natschade werd verrekend, was in het licht van het voorgaande weliswaar enigszins willekeurig, maar er zat in ieder geval wel een logische en navolgbare gedachte achter. Een logische en navolgbare onderbouwing ontbreekt in het ontwerpadvies voor Holten volledig, terwijl het gevolg van de koerswijziging is dat 100% van de theoretisch voorkomen natschade wordt verrekend in plaats van 10-20%. Dit heeft in veel gevallen materiële gevolgen voor de berekende (netto) schade.
103. De natschade in Holten zou, net als in Mander, voor niet meer dan 10% verrekend mogen worden. DNL heeft zich namens haar deelnemers het recht voorbehouden om later ter zake van dit onderwerp een ander, verstrekkender, standpunt in te nemen, bijvoorbeeld dat verrekening van voordeel bij droogteschade door een waterwinning in het geheel niet mogelijk of redelijk is.

VIII.10 ANDERE VORMEN VAN SCHADE: EIWIT VAN EIGEN LAND EN MESTWETGEVING

104. Verschillende deelnemers gaven aan dat er andere vormen van schade zijn als gevolg van verdroging die op dit moment nog niet worden berekend door de ACSG.
105. Het ging onder meer om verminderde eiwitopbrengst van eigen land door verdroging, waardoor opgelegde drempels niet worden gehaald en melkveehouders een lagere melkprijs ontvangen.
106. Ook zou bij het vaststellen van de vergoedingsnorm rekening moeten worden gehouden met eventuele effecten van de mestregelgeving op de mineralenbalans. Verdroging heeft onder meer tot gevolg dat minder mest kan worden toegepast op het land en meer mest moet worden afgevoerd, hetgeen extra kosten met zich brengt.
107. Bovenstaande schadeaspecten zouden naar het oordeel van DNL nader moeten worden onderzocht en, indien van toepassing, moeten worden begroot in de adviezen van de ACSG. Tijdens een bijeenkomst op 28 juni 2022 leek de ACSG daarvoor open te staan.
108. DNL heeft zich in deze en andere zienswijzen beperkt tot de ACSG/TCGB-methodiek die als uitgangspunt heeft dat schade voor melkveehouders, primair wordt bepaald op de kosten van ondervanging van schade. Er zijn goede argumenten dat, met name over het verleden, de werkelijk geleden schade hoger is omdat ondervanging niet meer mogelijk is. DNL heeft zich nadrukkelijk het recht voorbehouden om de schade van haar deelnemers in rechte op andere wijze te begroten en te vorderen.

VIII.11 HOORZITTING

109. Op 6 december 2021 vond een gecombineerde hoorzitting plaats naar aanleiding van de ingediende zienswijzen Holten en Druten.

VIII.12 STAND VAN ZAKEN

110. Het definitieve advies van de ACSG is ontvangen op 14 september 2023. Het ontwerpadvies is naar aanleiding van de zienswijze van DNL op het punt van de verrekening van berekend voordeel aangepast. Overige elementen van de zienswijze heeft de ACSG naast zich neergelegd.

IX. Gebiedsproces Druten

IX.1 PROCEDURE

111. Op 3 augustus 2021 bracht de ACSG een ontwerpadvies uit. Op 25 oktober 2021 heeft DNL een zienswijze ingediend. De procedure tot aan het ontwerpadvies heeft bijna drie jaar in beslag genomen. In dit ontwerpadvies werd er in het geheel geen schade berekend voor de betrokken

grondgebruikers. Om die reden is er in de zienswijze ook geen commentaar geleverd op normbedragen, vergoeding van herinzaai, verjaring etc.

IX.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

112. Voor het vaststellen van de verlaging van de grondwaterstand heeft de ACSG gebruikt gemaakt van een modelberekening uitgevoerd door Royal Haskoning DHV (RHDHV, 2020). Op basis van het ontwerpadvies was het niet mogelijk om de modellering en de keuzes die daarbij zijn gemaakt te beoordelen. DNL heeft gevraagd om een kopie van de volledige modelbeschrijving en rapportage. DNL heeft een en ander ontvangen en bestudeerd, en dat gaf in dit geval geen aanleiding tot commentaar.

IX.3 VERREKENING NATSCHADE

113. Ook in dit ontwerpadvies heeft de ACSG natschade voor 100% verrekend. DNL heeft daartegen dezelfde bezwaren aangevoerd als in Holten en Wierden.

IX.4 WATERWIJZER LANDBOUW (WWL)

114. De opbrengstverandering als gevolg van de grondwaterverlaging door de winning Druten, werd in dit dossier berekend met de Waterwijzer Landbouw – Regionaal (Stowa, 2018 en 2021) in plaats van de gebruikelijke TCGB-tabel. DNL en LTO hebben zich herhaaldelijk uitgesproken tegen praktische toepassing van Waterwijzer Landbouw.
115. De ACSG had desgevraagd aangegeven dat de WWL weliswaar nog niet algemeen wordt toegepast door de ACSG, maar in dit geval is gebruikt omdat de TCGB-tabel geen opbrengstverandering berekent voor kleigronden. Het feit dat de TCGB-tabel niet is ingesteld op kleigronden, maakt WWL echter nog niet geschikt. Volgens Jan van Bakel zijn de uitkomsten van WWL op kleigronden zeer onwaarschijnlijk, zoals ook blijkt uit de eerder aan ACSG verstrekte publicaties.
116. Voor zover de TCGB-tabel ongeschikt was, had het volgens DNL voor de hand gelegen om de HELP-tabel te gebruiken. De HELP-tabel wordt sinds jaar en dag door instanties gebruikt om de effecten van hydrologische ingrepen op landbouw te berekenen. De HELP-tabel benadert bovendien de TCGB-tabel het beste aangezien de TCGB-tabel is afgeleid van de HELP-tabel. DNL heeft de ACSG verzocht om de opbrengstverandering als gevolg van de winning bij Druten opnieuw te berekenen met gebruikmaking van de HELP-tabel. DNL heeft ook verzocht om bij eventuele nieuwe berekeningen opnieuw in de gelegenheid te worden gesteld daarop een zienswijze in te dienen.

IX.5 HOORZITTING

117. Op 6 december 2021 heeft een gecombineerde hoorzitting plaatsgevonden naar aanleiding van de ingediende zienswijzen Holten en Druten.

IX.6 DEFINITIEF ADVIES

118. Op 30 juni 2022 bracht de ACSG een definitief advies uit. De zienswijze van DNL heeft geleid tot een aanpassing van het ontwerpadvies. De ACSG heeft besloten tot een drainagecompensatie bij natschade boven een drempelwaarde van 1,5% voor zandgronden en 3% voor kleigronden.

X. Gebiedsproces Sint Janssteen

X.1 PROCEDURE

119. Op 28 juli 2021 bracht de ACSG een ontwerpadvies uit naar aanleiding van een op 30 oktober 2018 ontvangen verzoek om onderzoek naar landbouwschade als gevolg van de drinkwaterwinning van Evides bij Sint Jansteen. Het betrof een verzoek om onderzoek namens één landbouwbedrijf. Het onderzoek heeft tot aan het ontwerpadvies zo'n drie jaar in beslag genomen. Op 1 december 2021 heeft DNL een zienswijze ingediend.

X.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

120. Voor het vaststellen van de grondwaterstandsverlaging had de ACSG gebruikgemaakt van modelstudies uitgevoerd door Sweco, voorheen Grontmij, uit 2019 en 2020 (update). DNL heeft in het kader van de zienswijze inzage in de bijbehorende rapporten gevraagd, teneinde die te kunnen beoordelen. Een concrete vraag vooruitlopend daarop was of in de modellering de lokaal aanwezige buisdrainage was meegenomen. DNL heeft de rapporten kunnen inzien en vastgesteld dat de buisdrainage op de juiste wijze in de modellering was meegenomen. De rapporten gaven verder geen aanleiding tot commentaar.

X.3 VERREKENING NATSCHADE

121. Ook in dit advies volgde de ACSG de nieuwe koers waarbij natschade voor 100% werd verrekend. DNL heeft daartegen dezelfde bezwaren aangevoerd als in de eerdere zienswijzen.

X.4 PERIODE VAN SCHADEBEREKENING

122. DNL heeft zich in lijn met eerdere zienswijzen op het standpunt gesteld dat de schade moet worden berekend vanaf het moment van de aanvang van de winning.

X.5 RENTESCHADE

123. DNL heeft zich in lijn met eerdere zienswijzen op het standpunt gesteld dat indien de ACSG overgaat tot berekening van de schade voor 1995 (zoals op grond van de opinie van prof.

██████ betoogd), de compensatoire rente als onderdeel van de geleden schade vanaf aanvang winning tot 1 januari 1992 moet worden berekend, waarbij de compensatoire rente (zoals gebruikelijk) abstract wordt begroot op de (in het desbetreffende jaar geldende) wettelijke rente. Daarnaast dient voor de gehele periode waarover compensatoire dan wel wettelijke rente is verschuldigd, de desbetreffende rente samengesteld te worden berekend (rente op rente).

X.6 STAND VAN ZAKEN

124. De ACSG heeft definitief advies uitgebracht en de zienswijzen naast zich neergelegd.

XI. Gebiedsproces Hemmen-Zetten

XI.1 PROCEDURE

125. Op 2 november 2021 bracht de ACSG een ontwerpadvies uit naar aanleiding van een op 21 november 2018 ontvangen verzoek om onderzoek naar landbouwschade als gevolg van de drinkwaterwinningen van Vitens bij Hemmen en Zetten. Het betrof een verzoek door één landbouwbedrijf. Het onderzoek heeft drie jaar in beslag genomen. Op 15 februari 2022 heeft DNL namens het betrokken landbouwbedrijf een zienswijze ingediend.

XI.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

126. Voor het vaststellen van de verlaging van de grondwaterstand had de ACSG gebruikgemaakt van een grondwatermodelstudie van KWR uit 2018 (KWR, 2018). DNL heeft de ACSG verzocht om een kopie van KWR, 2018 en om – zo nodig – in de gelegenheid te worden gesteld naar aanleiding daarvan een aanvullende zienswijze in te dienen. De opmerkingen in de zienswijze zijn gebaseerd op de beschrijving van KWR, 2018 in het omgevingsrapport Hemmen-Zetten.
127. DNL heeft uit de stukken opgemaakt dat het effect van de winning van Vitens bij Fikkersdries van 11,3 miljoen m³ niet was meegenomen bij het berekenen van de verlaging van de freatische grondwaterstanden onder de percelen van betrokken deelnemers. DNL stelde vast dat ook de onttrekking van Parengo van 4 tot 6 miljoen m³ per jaar bij Wageningen niet was meegenomen.
128. Omdat de winningsdebieten van Wageningen, Parengo en Fikkersdries in het scenario niet waren gewijzigd in vergelijking met de referentiesituatie, liet het model geen verlaging van deze onttrekkingen zien, aldus de ACSG. DNL heeft aangegeven dit onbegrijpelijk te vinden. DNL heeft in andere processen bij herhaling aan de orde gesteld – en door de ACSG is ook erkend – dat bij een schadeonderzoek de cumulatieve effecten van *alle* vergunde onttrekkingen in een gebied dienen te worden berekend. Dat is hier (opnieuw) niet gebeurd.
129. Het verzoek tot onderzoek had de ACSG aanleiding moeten geven om het effect op de landbouw van alle elkaar overlappende onttrekkingen in het gebied te onderzoeken. Het ging in

de omgeving van de percelen van de betrokken deelnemer(s) om in totaal ruim 22 miljoen m³ grondwater per jaar. De ACSG liet daarvan 16 miljoen m³ per jaar buiten beschouwing en beperkte zich tot de effecten van de winningen bij Hemmen en Zetten van in totaal slechts 6 miljoen m³. Daar bestond naar het oordeel van DNL geen enkele rechtvaardiging voor. Het modelonderzoek zou opnieuw moeten worden uitgevoerd, waarbij de effecten van alle onttrekkingen in de omgeving dienen te worden meegenomen.

XI.3 VERREKENING NATSCHADE

130. Ook in dit ontwerpadvies ging de ACSG over tot 100% verrekening van het voordeel door vermindering van de natschade. DNL heeft in lijn met de eerdere zienswijzen commentaar geleverd op die koerswijziging.

XI.4 WWL

131. De ACSG gaf aan dat de WWL weliswaar nog niet algemeen wordt toegepast door de ACSG, maar dat WWL in dit geval toch is gebruikt omdat de TCGB-tabel geen opbrengstverandering berekent voor kleigronden. Volgens DNL zijn de uitkomsten van WWL op kleigronden zeer onwaarschijnlijk. Voor zover de TCGB-tabel ongeschikt was, had het volgens DNL voor de hand gelegen om de HELP-tabel te gebruiken.
132. DNL heeft de ACSG verzocht om de opbrengstverandering als gevolg van de winningen Wageningen, Parenco, Hemmen, Zetten en Fikkersdries opnieuw te berekenen met gebruikmaking van de HELP-tabel.

XI.5 ZIENSWIJZE VITENS

133. Op 20 december 2021 heeft Vitens een zienswijze ingediend. Door Vitens zijn ook vragen gesteld over toepassing van WWL en de onvolkomenheden in dat model (met name bij kleigrond). Vitens heeft daarnaast verzocht om een weerafhankelijke bepaling van de schade (in het licht van het droge jaar 2018).

XI.6 DEFINITIEF ADVIES

134. Op 8 juni 2022 is het definitieve advies uitgebracht. De ACSG heeft aanleiding gezien het advies naar aanleiding van de zienswijze van DNL aan te passen vanwege de drainage-compensatie bij natschade boven een drempelwaarde van 3%. Hierdoor bedraagt de totale gewogen opbrengstvermeerdering voor de percelen van de betrokken deelnemer van DNL gemiddeld 2,1% per hectare per jaar, in plaats van 2,8% (dit heeft betrekking op het punt van de natschade). Voor het overige is het ontwerpadvies in stand gebleven.

XII. Gebiedsproces Noordbergum

XII.1 PROCEDURE

135. Naar aanleiding van een verzoek om onderzoek eind 2004, bracht de ACSG in september 2021 een ontwerpadvies uit. Het betrof een herziening van de bestaande droogteschaderegeling. Het onderzoek heeft 17 jaar in beslag genomen. DNL heeft op 1 februari 2022 een zienswijze ingediend. Het heeft in totaal 18 jaar geduurd tot er een definitief advies lag.

XII.2 BEREKENING VAN DE VERLAGING

136. Voor het vaststellen van de verlaging van de grondwaterstand en de omvang van het gebied waarbinnen de schade wordt berekend, verwees de ACSG naar een rapportage van een modelonderzoek van Sweco d.d. 29 oktober 2019, uitgevoerd in opdracht in Vitens. Het ontwerpadvies vermeldde dat Vitens in 2017 een fout had geconstateerd in een eerder modelonderzoek dat eerder was uitgevoerd door Tauw, eveneens in opdracht van Vitens. Daarop is in overleg met de werkgroep besloten het modelonderzoek opnieuw te laten uitvoeren, dit keer door Sweco.
137. Het heeft DNL verbaasd dat er in een dergelijk laat stadium van het onderzoek voor is gekozen om de modellering opnieuw te laten uitvoeren door een ander bureau. DNL heeft daarom gevraagd om een kopie van de overwegingen die hieraan ten grondslag lagen als ook van het onderzoek van Tauw.
138. Volgens DNL zijn de effecten van de industriële onttrekkingen en de winning van Vitens bij Garijp ten onrechte buiten beschouwing gelaten. Het gaat om onttrekkingen die volgens het Ontwerpadvies gezamenlijk 600.000 tot 1.100.000 m³ per jaar bedragen. De ACSG heeft over deze onttrekkingen het volgende gezegd:

“Er is geen apart modelonderzoek uitgevoerd naar de verlaging van de grondwaterstand door deze 2 industriële onttrekkingen. De gezamenlijke onttrekkingshoeveelheid bedraagt circa 10% van de onttrekking van Vitens te Noordbergum. De ACSG schat de effecten op de grondwaterstand klein. Verder liggen de industriële onttrekkingen niet vlakbij het landbouwgebied. De eventuele effecten op de grondwaterstand van deze 2 industriële onttrekkingen zijn daarom buiten beschouwing gehouden in dit schadeonderzoek.”

139. De winning van Vitens bij Garijp werd in het Ontwerpadvies in het geheel niet genoemd. De effecten van onttrekkingen van in totaal 2.100.000-2.700.000 m³, die zonder meer overlappen met de effecten van de winning bij Noordbergum, zijn niet meegenomen. Dat komt neer op 20% tot 40% van de onttrekkingen bij Noordbergum, die in de relevante periode (2005-2019) tussen

de 6.000.000 en 9.500.000 m³ schommelen. Op voorhand kon niet worden aangenomen dat het effecten van deze onttrekkingen verwaarloosbaar zijn. Het leek DNL daarentegen wel aannemelijk dat het cumulatieve effect van al deze onttrekkingen tezamen groter is dan het effect dat nu berekend is. De suggesties in het ontwerpadvies en de e-mail van Vitens dat dit anders zou zijn, zijn niet onderbouwd. Zoals door DNL in andere processen aan de orde is gesteld en ook door de ACSG is onderkend, dienen bij een schadeonderzoek de cumulatieve effecten van alle winningen waarvan de invloed elkaar overlapt in beeld te worden gebracht. Dat is hier ten onrechte opnieuw niet gebeurd.

140. Overigens leek uit de modelrapportage te volgen dat – ook zonder de industriële winningen en de winning bij Garijp – zowel het modelgebied (de grenzen van het model) als het schadegebied (het gebied waarbinnen is gekarteerd) te klein is vastgesteld.
141. Ten slotte heeft DNL opgemerkt dat het er alle schijn van had dat een cruciaal onderdeel van het schadeonderzoek, namelijk het bepalen van de verlaging als gevolg van de onttrekking én de controle daarop, ook hier weer door de ACSG geheel is overgelaten aan de schadeveroorzaker.
142. Gezien het voorgaande heeft DNL de ACSG verzocht om, onder begeleiding van een werkgroep waarin DNL namens deelnemers is vertegenwoordigd, Sweco opdracht te geven om de modellering opnieuw te laten uitvoeren en daarbij de effecten van alle elkaar overlappende onttrekkingen te berekenen en het schadegebied opnieuw vast te stellen. Op basis daarvan dient dan te worden bekeken of schadeberekeningen dienen te worden aangepast en/of een groter schadegebied dient te worden gekarteerd.

XII.3 5-CM GRENS

143. Ten aanzien van de hantering van de 5-cm grens, werden dezelfde bezwaren gemaakt als in eerdere zienswijzen

XII.4 NORMBEDRAGEN

144. DNL heeft de ACSG verzocht de in het ontwerpadvies gehanteerde normbedragen met terugwerkende kracht periodiek te actualiseren voor de gehele periode waarover de schade van de betrokken deelnemers is berekend, een en ander conform de door DNL gegeven toelichting in de eerdere door DNL ingediende zienswijzen.

XII.5 POTENTIËLE OPBRENGSTFACTOR

145. DNL heeft de ACSG verzocht de in het ontwerpadvies gehanteerde potentiële opbrengstfactor te corrigeren voor de potentiële opbrengst van gras voor de gehele periode waarover de schade van de betrokken deelnemers is berekend.

XII.6 KOSTEN EXTRA HERINZAAI

146. De ACSG had ten tijde van het indienen van deze zienswijze nog niet gereageerd op de reactie van DNL op het voorstel ten aanzien van de herinzaaikosten en DNL was daarmee nog in afwachting van een definitief rapport ter zake. DNL is ervan uitgegaan dat het t.z.t. nog mogelijk zal zijn om op de uiteindelijke schadeberekeningen per bedrijf te reageren.

XII.7 PERIODE VAN SCHADEBEREKENING

147. DNL heeft zich in lijn met eerdere zienswijzen op het standpunt gesteld dat de schade moet worden berekend vanaf het moment van de aanvang van de winning

XII.8 ANDERE VORMEN VAN SCHADE: EIWIJ VAN EIGEN LAND EN MESTWETGEVING

148. DNL heeft haar commentaar in eerdere zienswijzen beperkt tot de ACSG/TCGB-methode die tot uitgangspunt neemt dat schade voor melkveehouders kan worden bepaald op de (laagst) mogelijke kosten van ondervanging van schade. De juridische basis voor dit uitgangspunt is volgens de ACSG gelegen in de schadebeperkingsplicht die zou rusten op de benadeelde melkveehouder. Volgens DNL is dit uitgangspunt om meerdere redenen problematisch en doet het de benadeelden tekort. DNL heeft zich het recht voorbehouden om de schade van haar deelnemers bij aanvullende zienswijzen en/of in rechte op andere wijze te begroten en te vorderen.

XII.9 DEFINITIEF ADVIES

149. De ACSG heeft op 1 december 2022 haar definitieve advies uitgebracht. De ACSG geeft geen aanleiding gezien het ontwerpadvies aan te passen naar aanleiding van de zienswijze van DNL.

XIII. Gebiedsproces Gilze

XIII.1 PROCEDURE

150. In Gilze is op verzoek van ZLTO in 2019 een gebiedsproces gestart. DNL heeft in oktober 2020 verzocht haar deelnemers 'toe te voegen' aan het lopende gebiedsproces. DNL heeft meer dan 40 deelnemers in het gebied Gilze, Gilzerbaan, Prinsenbosch, Ginneken en Dorst. De ACSG wees het verzoek van DNL in een e-mail van 9 oktober 2020 af en overwoog in dat verband het volgende:

“Wij [zijn] van mening dat het toevoegen van deze schademelders aan de genoemde onderzoeken extra tijd kost. Tijd die ten koste gaat van de onderzoeken die door ons ‘on hold’ zijn gezet. We zijn van mening dat we de schademelders die door ons ‘on hold’ zijn gezet niet nog langer ‘on hold’ kunnen houden omdat er nieuwe schademeldingen zijn die willen meedoen met een lopend onderzoek;

De andere reden is dat wij de andere schademelders op geen enkele wijze het idee willen geven dat er schademelders zijn die een voorrangpositie krijgen ten opzichte van de ander schademelders.”

151. DNL heeft de op het gebiedsproces van Gilze betrekking hebbende stukken ontvangen en vervolgens geanalyseerd en haar conclusies ter zake in een brief van 3 maart 2021 aan de ACSG, de provincie Noord-Brabant en ZLTO gezonden.
152. DNL heeft in deze brief aan de orde gesteld dat in Noord-Brabant veel schaderegelingen nog uit de jaren '70 van de vorige eeuw stammen en dat op verschillende winlocaties een schaderegeling ontbreekt terwijl volledig duidelijk is dat de winning droogteschade veroorzaakt. Eén van de locaties waar volgens het LHM Rapport veel landbouwschade ontstond door onttrekkingen van Brabant Water en industrie is Gilze en Gilzerbaan. DNL heeft deze informatie in het najaar van 2018 gedeeld met ZLTO. ZLTO heeft vervolgens (overigens zonder overleg met DNL) in het voorjaar van 2019 een verzoek tot onderzoek naar schade bij de provincie ingediend voor de gebieden Gilze en Gilzerbaan..
153. Het onderzoek van de ACSG heeft op 29 april 2020 geleid tot het rapport van Royal Haskoning DHV (RHDHV) 'Grondwaterstudie Tilburg en Waalwijk, Berekening effecten van grondwateronttrekkingen Waalwijk, Gilze en Gilzerbaan'. Naar aanleiding van de verschillende verzoeken tot schadeonderzoek door DNL en omdat de ACSG nog meer verzoeken verwacht, heeft zij RHDHV ook gevraagd om het effect van de alle grondwateronttrekkingen in Noord-Brabant op grondwaterstanden over de periode 2014-2018 in kaart te brengen.
154. Het RHDHV-Rapport bevestigde de bevindingen in het LHM-Rapport van DNL. Op veel plekken bleek de verlaging van de grondwaterstanden door de waterwinning zelfs nog groter te zijn. Dat gold onder meer voor Gilze/Gilzerbaan en kon overigens ook te maken hebben met het feit dat een drogere periode is doorgerekend.
155. Waar het RHDHV-Rapport zich toespitste op Gilze en Gilzerbaan, ging het echter mis. Naar het oordeel van DNL zijn in het kader van het verzoek om onderzoek op grond van artikel 7.19 lid 1 Waterwet ten onrechte alleen de effecten van de grondwateronttrekkingen van Brabant Water bij Gilze en Gilzerbaan in beeld gebracht. De grondwateronttrekkingen van Brabant Water bij Dorst, Prinsenbosch en Ginneken én alle overige regionale industriële en infrastructurele grondwateronttrekkingen zijn buiten beschouwing gelaten. Dit is hydrologisch niet verantwoord en leidt tot een ernstige onderschatting van de schade.
156. De ACSG was kennelijk voornemens de schade op de voorgenomen wijze te berekenen terwijl duidelijk was dat hierdoor veel schade – die wordt veroorzaakt door de cumulatieve effecten van grondwateronttrekkingen van Brabant Water, industrie en infrastructuur – buiten beeld blijft.

DNL heeft de ACSG in haar brief van 8 maart 2021 verzocht om, in het kader van het verzoek om onderzoek op grond van artikel 7.19 lid 1 Waterwet, alle regionale grondwateronttrekkingen van Brabant Water en alle overige vergunde regionale industriële en infrastructurele grondwateronttrekkingen bij het onderzoek te betrekken. Daarnaast heeft DNL om te voorkomen dat het ACSG-onderzoek volledig moest worden overgedaan (hetgeen dan pas in het kader van de zienswijzeprocedure aan de orde kon worden gesteld) en de getroffen grondgebruikers nog jaren geen of te lage schadevergoeding ontvangen, aangeboden om deskundigen van DNL alsnog (een eerder aanbod daartoe werd namelijk afgewezen) namens haar deelnemers zitting te laten nemen in de werkgroep.

157. De brief van DNL leidde bij de ACSG tot enige verontwaardiging. Zij vond het vervelend dat DNL zich zonder aankondiging vooraf in deze kwestie ook rechtstreeks tot de provincie had gewend. Na een aantal gesprekken zijn de ontstane misverstanden over een weer opgehelderd en besloot de ACSG DNL toch toe te laten tot de werkgroep. Ook heeft de ACSG toegezegd de andere winningen bij het onderzoek te betrekken. In overleg met de ACSG is een en ander in een brief van 24 jun 2021 aan de provincie bevestigd.

158. Op dit moment is het gebiedsproces in Gilze nog gaande en is er nog geen ontwerpadvies uitgebracht.

XIV. Pilotprocedures

XIV.1 KENNISMAKING ACSG EN VOORSTEL TOT PILOTS

159. Op 15 juli 2019 heeft er een eerste kennismaking met de voorzitter van de ACSG plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek is de mogelijkheid van een aantal pilotprocedures voor het eerst aan de orde gekomen. Van dit gesprek is een verslag gemaakt.

160. Het voorstel voor een drietal pilotprocedures heeft daarna zijn beslag gekregen.

161. De pilots in de aangewezen gebieden zijn opgedeeld in fases. In de drie gebieden is de eerste fase, die ziet op modelonderzoek, inmiddels afgerond. In de daaraan voorafgaande werkgroepbijeenkomsten heeft steeds overleg en afstemming plaatsgevonden over de aanpak van het modelonderzoek. Uiteindelijk is daarover overeenstemming bereikt tussen de ACSG, DNL en de betrokken onderzoeksbureaus.

162. DNL heeft in de zomer van 2021 voorgesteld de voortgang van de pilots te evalueren, ook met het oog op de uitrol naar andere gebiedsprocessen. Die evaluatie heeft nog niet plaatsgevonden.

163. Na de eerste fase volgt een tweede fase waarin het gebied wordt gekarteerd (bodembkundig onderzoek naar de bodemopbouw en de grondwaterstand). De ACSG werkt aan een methode

waardoor minder hoeft te worden gekarteerd. Dat zou tijd schelen. In de derde fase worden de uitkomsten van de gebiedskartering gebruikt om de modelresultaten nader te valideren.

164. Inmiddels is er bijna 3 jaar verstreken na het voornemen om met de pilots te starten en is slechts de eerste fase tot een afronding gekomen. De zorgen van DNL over de doorlooptijden van de ACSG-onderzoeken zijn daarmee nog steeds actueel.

XV. Verzoeken tot onderzoek van DNL

165. Op 5 maart 2020 heeft DNL bij alle relevante provincies verzoeken tot onderzoek naar vermoede droogteschade gedaan namens al haar deelnemers.

166. In overleg met de ACSG is vervolgens besloten om eerst te starten met de pilots (zie hierboven) omdat de ACSG niet de capaciteit had om zoveel verzoeken tegelijkertijd in behandeling kon nemen. Het overeengekomen doel van de pilots was onder meer:

“... dat de daar gevolgde aanpak uiteindelijk ook bij andere winningen kan worden gevolgd, zodat het grote aantal verzoeken vanuit Droogteschade Nederland (en wellicht ook daarbuiten) binnen een redelijke termijn kan worden afgerond.

167. In 2022 heeft de ACSG aangegeven ruimte te hebben om nieuwe onderzoeken te starten en DNL verzocht aan te geven welke gebieden wat haar betreft aan de beurt waren. Hierop heeft DNL 28 september 2022 een verzoek gericht tot de provincie Noord-Brabant voor onderzoek naar de winningen:

- a. Vessem (en Klotputten, Groote Heide, Welschap)
- b. Schijndel (en Son, Lieshout)
- c. Bergen op Zoom (en Halsteren, Wouw/Altena, Nedalco, Huijbergen en Ossendrecht).

168. Op 3 november 2022 heeft de DNL bericht ontvangen van de ACSG dat de verzoeken tot onderzoek zijn ontvangen en in de planning worden opgenomen. Sindsdien, inmiddels bijna een jaar later, heeft DNL niets meer vernomen.